

РУСЕНСКА ФИЛХАРМОНИЯ
ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР
Сезон 1970—1971

ТРЕТИ АБОНАМЕНТЕН
СИМФОНИЧЕН КОНЦЕРТ

от цикъла „Бетовен и музика на нашето време“

Диригент
ИЛИЯ ТЕМКОВ

Солист
ВИКТОР ПИКАЙЗЕН — СССР
Лауреат на международни конкурси

ПРОГРАМА

ВЛАДИГЕРОВ	— Българска рапсодия „Вардар“
ШОСТАКОВИЧ	— Концерт за цигулка № 1 Ноктюрно — Moderato Скерцо — Allegro Пасакалия — Andante Бурлеска — Allegro con brio
БЕТОВЕН	— Симфония № 2 Allegro con brio Zarghetto Scherzo — Allegro Allegro molto

* Първо изпълнение

Зала ДОМ НА КУЛТУРАТА
16 октомври, петък, 20 часа

120000890742

П. ВЛАДИГЕРОВ

Българска рапсодия „Вардар“

В края на 1922 г. се появява едно от най-значителните и ценни произведения в творчеството на Панчо Владигеров, в което неговият творчески дух се домогва до големи висини — прочутата Българска рапсодия „Вардар“, оп. 16. От създаването ѝ до днес са изминали близо петдесет години. Но тя издържа строгия критерий на времето и доби най-широка популярност сред българския народ и в много страни на света. Рапсодията „Вардар“ е написана първоначално за цигулка и пиано. Оркестровата редакция се появява шест години след написването на цигулковия оригинал. Появата на рапсодията „Вардар“ за оркестър отбелязва и един нов етап от развоя на българския симфонизъм. Със своята национална форма, дълбока народност и демократизъм тя безспорно се явява като продължение на реалистичните традиции на първото поколение български композитори. Плод на едърновението на един голям талант, владеещ великолепно композиционното майсторство, рапсодията „Вардар“ обаче далеч надхвърля художествената и професионалната ограниченост на първите български симфонични произведения. Нейното появяване оказва значително влияние върху по-нататъшния развой на симфоничния жанр.

ШОСТАКОВИЧ

Концерт за цигулка и оркестър в ла миньор

Концертът за цигулка и оркестър в ла миньор, оп. 77 (1947-1948) по своето значение стои редом със симфоните на композитора. Изпълнен е за първи път на 29 октомври 1955 г. в Ленинград от Давид Ойстрах, комуто е и посветен, и Ленинградската филхармония под диригентството на Мравински. По мащабите си Концертът напомня с нещо клавирните концерти на Брамс — той е същинска „симфония със солиращ инструмент“. Замисълът му е съвсем необичаен — в четирите частния му цикъл се долавя влияние от старинните жанрове на XVII и XVIII в. и програмните жанрове на миналото столетие. Частите му са: Ноктюрно, Скерцо, Пасакалия и Бурлеска. Ако вземем предвид и грамадната каденца между последните две части, чиято самостоятелност е очевидна, можем да сметнем концерта за петчастен.

Ноктюрното, което съответствува на първата част на инструменталния концерт с класическата структура и е в сонатна форма, няма

491234

нищо общо с нощния пейзаж (пейзажната лирика е почти непозната на Шостакович), а по-скоро е свързана с преживяванията на човека, условно казано, „е лоното на нощната природа“. При това, тези преживявания не са светли и радостни — това е онзи „вътрешен монолог“, който човек, замислен дълбоко, води сам със себе си. Сонатната форма е построена върху няколко неконстрастни теми, които незабелязано преминават една в друга и текат просто без спир. Монологът на цигулката не замлъква. Това е вглъбена, сумрачна лирика.

Скерцото, е рязък контраст: музика зловещо-динамична, мрачна, с гротескови отенъци. Някои стилистични особености го сближават със скерците на Десета симфония и Осмия квартет.

Пасакалията, както в Осмата симфония, е голямата трагедийна кулминация на цялото произведение. Грандиозно и напрегнато, тържествено-мрачно звучи темата в ниските лъкови инструменти, тимпаните и валдхорните. Статичността ѝ е привидна: в нея са заложени елементи на движение — фанфарните мотиви на валдхорните. Разбира се, Пасакалията може да бъде свързана само със спомена за войната. Тя звучи като „вечна памет“ за бойците, в размерният ѝ ритъм се долавя стъпка на траурно шествие. Постепенно огромната трагична сила се разсейва. Звучността — любим похват на композитора — постепенно просветлява. Голямата каденца изпълнява важна драматургична функция: тя е преход към светлия и привлекателен свят на финала.

Финалът Бурлеска, свежда до минимум шегата и хумора, с които трябва да се отличава всяка бурлеска, и дава простор на светлите, радостни чувства, изказани широко, епично. Той буди конкретни представи за шумно народно веселие. Шостакович сега за първи път тук постига светло-епичен симфоничен финал.

БЕТОВЕН

Симфония № 2

В страниците на Втората симфония се отразява ведрия лик на Първата симфония, но във Втората симфония звучат отгласи от целия Бетовенов симфоничен цикъл. В нея се зарждат идеи и настроения, които по-късно ще намерят широко развитие в следващите симфонии, като се явява идейно-творческа програма на композитора, към чието пълно осъществяване той пристъпва с Третата симфония и завършва с Деветата.

Първата част е преход от бавно въведение, характерно със своето контрастно изграждане. Драматичните призови на оркестъра се реду

ват с копнеещи, но някак си плахо изпети мелодии. Сонатното алегро на първата част, последвало след бавно драматическо въведение е бодро, енергично, изпълнено с множество динамични контрасти и неспокойни синкопирани ритми.

Втората част е изградена също в сонатна форма. И двете теми са пълни с копнеж. В тази част на симфонията са изпети най-съкровените мечти за радост и щастие. Нейните мелодии търсят безоблачния покой, чистата радост. Те ни напомнят за твореца, който с цялата си душа обичаше човека. Неговата музика утешава, гали със своите топли ласки страдащия, така, както вдъхновява за борба героя. Светлите копнеещи мелодии минават в грациозен танц, в който тревожно прозвучават отгласи от живота.

За първи път в развоя на симфонията третата част става скерцо, вместо обичайния менует. Характерни са тук резките динамични контрасти и издържания тривременен ритъм.

Четвъртата част е бурна и весела. И тук контрастът е основен белег. Експлозивният характер на началото на първата тема контрастира с нейното леко проведено продължение. Втората тема се разгръща на фона на грациозен танцов ритъм. Много интересно, типично Бетовеновско е 35-тактовото пианисимо преди внезапния бурен финал. Такъв е творческият темперамент на великия симфоник — пълен с изненади, неочакваности, нежна лирика и неукротима сила.

ВИКТОР ПИКАЙЗЕН е роден през 1933 г. в Киев. Необикновените му музикални способности се проявяват още в ранна възраст. Голямо влияние върху формирането на младия музикант оказват занятията с изтъкнатия съветски педагог Давид Ойстрах при когото той продължава да работи и след постъпването си в Държавната консерватория. През 1955 година той е удостоен със званието лауреат на конкурса за цигулари на името на Кралица Елизабета-Белгийска, а през 1957 г. — на конкурса Маргарита Лонг и Жак Тибо получава втората голяма награда. На следващата година той отново демонстрира своето майсторство и става лауреат на конкурса „Чиковски“.

Концентрирал е в Дания, Франция, Югославия, Белгия и др.